

Fisketurism är ingen låtsasnäring

Skog, jordbruksmark och fiskevatten är landsbygdens viktigaste produktionsmedel. De areella näringarna, näringar som använder mark och vatten, är basen i en levande landsbygd och försörjer övriga Sverige med livsnödvändiga råvaror och upplevelser.

Producenterna, landsbygdsföretagarna, har alltmer kommit att förädla sina produkter, i ett eller flera led, till exempel att man säljer rensad och filead fisk direkt till konsument eller öppnar en liten restaurang på den egna gården. Förädlingen höjer priset på råvaran.

Nästa steg har blivit att sälja upplevelser till besökare, till exempel ta emot fisketurister som bor på gården och fiskar på fastighetens fiskevatten. Upplevelseturismen skapar ett ännu högre pris på råvaran.

Nu har en utredning, ”Ändamålsenliga undantag från strandskyddet för de areella näringarna” föreslagit att vattenbruk läggs till som ny näring att omfattas av ett generellt undantag från miljöbalkens strandskyddsbestämmelser. Redan idag omfattas jordbruk, skogsbruk, yrkesfiske och renskötsel av ett sådant undantag, vilket innebär att man får uppföra servicebyggnader, bryggor och andra nödvändiga anläggningar för att kunna bedriva sin verksamhet.

Men den gårdsbaserade fisketurismen får fortfarande inte vara med.

En stor del av Sveriges lantbruksföretag består av både jordbruksmark, skog och fiskevatten. Fiskevattnen har haft olika betydelse genom historien. Fram till mitten av 1900-talet var fisk från eget vatten viktig för matförsörjningen; även små gårdar skötte fisket och man sålde även fisk till ”stadsborna”. I det moderna samhället är det färre fastigheter som ägnar sig åt småskaligt näringsmässigt konsumtionsfiske.

Däremot ökar den gårdsbaserade upplevelseturismen som numera är en modern och tidsenlig areell näringsverksamhet. Sportfiske är en jättestor fritidsaktivitet som lockar över en miljon svenskar varje år, och därtill många utländska besökare. För jordbruksfastigheter med sviktande lönsamhet i jord och skog kan fisketurismen bli den extra pusselbit, det extra ben att stå på, som får företaget att må bra.

Yrkesfiske ingår alltså redan i lagens undantag från strandskyddet. Den aktuella utredningen föreslår att även vattenbruk ska omfattas av undantaget, vilket är rimligt då det behövs bryggor och byggnader för hantering av fisken och produkterna.

Men minst lika rimligt är att bryggor, båthus och redskapsbodas, och även stugor för korttidsboende, ska kunna betraktas som anläggningar för att kunna bedriva och utveckla fisketurismen som en areell näring. Att sälja fisk är alltså en riktig näring, men att sälja fiskeupplevelser är, enligt utredningen, fortfarande inte en riktig näring. Det är en förlegad syn. Rimligt vore att yrkesfiske och fisketurism behandlades lika, under begreppet ”fiske”, när det bedrivs på lantbruksfastigheternas enskilda fiskevatten.

Utredningen ”Ändamålsenliga undantag från strandskyddet för de areella näringarna” har missat ett av sina huvudmål, att underlätta ”näringarnas utveckling för småskaliga lantbrukare”. Det måste betraktas som en rejäl missuppfattning av tanken bakom utredningsuppdraget.

Nu föreslår man i stället ett nytt dispensskäl för den gårdsbaserade fisketurismen. Men det är stor skillnad mellan ett generellt undantag och ett dispensförfarande med subjektiva bedömningar, långa handläggningstider och osäker utgång. Den gårdsbaserade fisketurismen är numera en etablerad areell näring och måste därför omfattas av det grundläggande undantaget.

Gäststugor för korttidsboende omfattas inte av undantaget, men där behövs en ny dispensgrund som gör det enklare att uppföra stugor i anslutning till verksamhet för fisketurism.

Regeringen ska nu bearbeta utredningens förslag, och inkomna remissvar. Ny lagstiftning beräknas träda i kraft i september 2025.

Tony Forsberg
Förbundsdirektör
Sveriges Fiskevattenägareförbund